

Vesistöjen suojavyöhykkeet

Vesistöjen suojavyöhykkeet ovat pienvesien ja vesistöjen viereen jätettyjä puustoisia alueita. Niiden tarkoituksena on vähentää metsätalouden toimenpiteiden aiheuttamia haittoja maisemalle, luonnon monimuotoisuudelle ja vesien laadulle. Suojavyöhykkeet pidättävät ravinne- ja kiintoainehuuhtoumia, suojaavat rantavyöhykettä kulumiselta ja ylläpitävät maaperän kosteutta ja pienilmastoa. Ne vähentävät myös hakkuista aiheutuvaa maiseman muutosta.

Suojavyöhykkeen keskeiset hyödyt maisemalle ja luonnon monimuotoisuudelle

Pienvesien ja vesistöjen reunoille jätettävillä suojavyöhykkeillä on vesiensuojelun lisäksi tärkeä rooli vesi- ja metsäluonnon monimuotoisuuden sekä maiseman kannalta.

Rantametsien lajisto ja olosuhteet poikkeavat yleensä selvästi ympäröivästä metsästä, jolloin suojavyöhykkeellä säilytetään näitä erityispiirteitä.

Suojavyöhykkeen maaston muotoja seuraamalla ja leveyttä vaihtelemalla voidaan pehmentää metsänkäsittelyalueen vaikutuksia vesistön maisemaan. Suojavyöhykkeen kasvillisuus toimii ravintolähteenä vesieliöstölle.

Leveät suojavyöhykkeet edistävät luonnon monimuotoisuutta turvaamalla vesi- ja rantalajiston elinympäristön säilymisen. Puustoisien suojavyöhykkeen hyöty on suurimmillaan, kun maanpintaa ei rikota, pensaskerros ja varjostavaa puustoa säästetään ja kasvinsuojeluaineita ei käytetä.

Metsänhoidon suosituksissa käytetään vesilain mukaista jaottelua pienvesiin ja vesistöihin. Pienvesiä ovat muun muassa **norot ja lähteet**. Vesistöjä ovat esimerkiksi **joet, järvet, purot ja lammet**.

Suojavyöhykkeen raja- ja valitaan kohteen mukaan

Vesiensuojelun edellyttämän suojavyöhykkeen leveys riippuu pienveden tai vesistön tyypistä ja luonnontilaisuudesta, pintaveden määrästä ja liikkumisesta, maanpinnan maalajista ja kaltevuudesta.

Veteen päin voimakkaasti kaltevilla hienojakoisilla maalajeilla (hiekkä, hieta, hiesu, savi ja vastaavat moreenit) ja metsän uudistusaloilla tarvitaan karkeajakoisia ja tasaisia maita leveämpi suojavyöhyke erityisesti pintavesien purkautumiskohdissa.

Vesistön tulviminen tulee ottaa huomioon suojavyöhykkeen leveyttä mitoitettaessa, jotta ravinteet ja kiintoaine eivät huuhtoutuisi vesistöön tulvan sattuessa. Säännöllisesti tulvivaa alaa ei lasketa mukaan suojavyöhykkeeseen.

Pienvesien ja vesistöjen suojavyöhykkeillä liikutaan metsätyökoneilla vain, kun se on välttämätöntä. Periaatteena voidaan pitää, että koneella liikutaan aina mahdollisimman kaukana vesistöistä ja uomista. Koneiden suojavyöhykkeelle aiheuttamat ajourapainanteet voivat toimia virtausuomina, aiheuttaa kemikaalipäästöjä vesistöön, ja heikentää oleellisesti suojavyöhykkeen tehokkuutta.

Suojavyöhykkeen leveyden vaikutukset ympäristöön ja talouteen

Suojavyöhykkeen käsittely ja leveys vaikuttavat oleellisesti sen kykyyn tuottaa ekosysteemipalveluita, kuten kykyä ylläpitää veden hyvää laatua ja vesistön hyvää tilaa. Leveys vaikuttaa myös suojavyöhykkeen virkistys- ja monimuotoisuusarvoihin.

Vähintään 30 metriä leveät, koskemattomat suojavyöhykkeet ovat arvokkaita vesistöjen hyvän tilan ylläpitämiselle ja luonnon monimuotoisuudelle. Suojavyöhykkeellä voidaan myös tehdä poimintahakkuita ilman, että merkittävästi vähennetään myönteisiä vaikutuksia vesiensuojelulle. Poimintahakkuilla kuitenkin voi olla haitallisia vaikutuksia suojavyöhykkeen lajistolle. Kuusivaltaiset suojavyöhykkeet ovat poikkeuksena, joissa poimintahakkuilla voidaan edesauttaa vesistöjen tilan kannalta tärkeää lehtipuuston uudistumista. Poimintahakkuun suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota ajourapainumien estämiseen suojavyöhykkeellä. Metsätyökoneella ajetaan suojavyöhykkeellä vain välttämättömissä tilanteissa.

Keskimäärin 15 metriä leveät, koskemattomat suojavyöhykkeet pystyvät pääsääntöisesti estämään ravinne- ja kiintoainehuuhtoumien päätyminen hakkuualueelta vesistöön. Ne lisäksi pystyvät rannan alueen virkistysarvoja ja ylläpitämään joitakin vaateliaampien lajien elinympäristöjä sekä tuottamaan lahopuuta ja lehtikariketta vesistöjen eliöille. Kapeamman suojavyöhykkeen puusto on kuitenkin altis tuulen aiheuttamille puiden kaatumiselle.

Keskimäärin vähintään 10 metriä, mutta kaikkialla vähintään 5 metriä leveät suojavyöhykkeet ovat PEFC-metsäsertifiointin (2022) vähimmäisvaatimus suojavyöhykkeille. Tämän levyisten suojavyöhykkeiden kyky pidättää ravinne- ja kiintoainehuuhtoumia päätyästä vesistöön riippuu maaperän ravinteikkuudesta, maalajista, maan kaltevuudesta sekä tulvahuippujen virtauksen voimakkuudesta. Turvemailla esimerkiksi 10-metrinen suojavyöhyke voi olla riittämätön pidättämään huuhtoumia. Tämän levyinen suojavyöhyke voi ylläpitää yleisten lajien elinympäristöjä, mutta pääsääntöisesti on liian kapea ylläpitämään vaateliaampien lajien elinympäristöjä. Kapea suojavyöhyke on myös kaikkein alttein tuulituhoilille.

[Tutustu Pohjois-Savon laatuloikka vesien- ja luonnonhoitoon -hankkeeseen Metsäkeskuksen verkkosivuilla](#)

